

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 3.

Lýsingaprisur fyri petitreglur: 30 oy. á forðdømi,
20 oy. á 3. og 4. síðu. Við stórum lýsingum fæst
avsláttur í prísnum.

Tírsdag hin 16. januar 1934.

Kostar kr. 1.50 fjóðringsárið + Porto. Blaðið
verður bílagt á posthúsinum, brygvasnarstøðum
og skrivstovuni. Telf. 143.

8. árg.

„Hitt privata „initiativ“.“

Av og á hoyra og siggja vit
hetta orðafelli nýtt av monnum,
tá teir tala ella skriva um,
hvussu illa samfelagið og oll
less viðurskipti eru vorðin. Men
áður vit fara at skriva eitt lítið
um hetta, mugu vit vera klárir
yvir, hvat hesi orð týða. Í *Mey-
ers orðabók* stendur, at orðið
„initiativ“ merkir: *Førsteskrift,
selvstændig Beslutning og der-
paa følgende Handling.* Orðið
„privat“ merkir: *Ikke offentlig.*
— Orðafellið „privat initiativ“
merkir soleiðis tað framstig,
maður ger, tann *møguleika* og
vilja ein einstakur persónur
hefur til sjálvbjargið yrki. —

Tað er okkum tí ófatandi, at
„privat initiativ“ kann vera
nakað lastverðugt; fyri okkum,
fyri okkara fatan, stendur hetta
sum tað, ið her verðina uppi.
— Var einki „initiativ“, varð
einki gjørt her á fold, og enn
er einki „initiativ“ tikið uttan
av „privatum“ persóni, tí fjóldin,
tað offentliga, kann einki taka
nakað „initiativ“. — At tað of-
fentliga, samfelagið, tekur tað
framstig, sum hin einstaki hefur
peikað á, og ger tað til sitt, er
eitt annað, men lat okkum ikki
fyri all í verðini royna at stæða
tí „privata initiativum“, um
vit vilja framstig. —

Tá vit frá socialdemokratisk-
ari síðu siggja ella hoyra orða-
fellið „privat initiativ“ nýtt í tí
týðningi, at tað er nakað skað-
iligt, nakað við socialdemokratar
eiga at stríðast imóti, er tað tí
ein misfatan av orðinum. — Og
orsokin er tann, at her verður
blandað saman: hitt neyðturvi-
liga „privata initiativ“ og so
tann møguleighit, sum tað „pri-
vata initiativ“ kann geva til
at uppríka tann privata persónin,
tann einstaka í samfelaginum.

Socialisman, socialdemokratíð,
felagsskaps-rørsin, hefur sum
endamálið sít at útjavna soleiðis
— sum Grundtvig sigur — at
»fær har for meget og færre for
lidt«. — Tí arbeidir hon á lóg-
ligan hátt fyri, at alt tað góða,
sum tað „privata initiativ“ fær
í lag, skal koma flest mugu-
ligum til gagns. — Sjálvsagt skal
ikkí frukin av tí, sum hin „ini-
tiativríki“ setir í verk, takast frá
honum, hann skal ikki líða
nakran vana og bert fáa ótökk
fyri sít undangongustarv, men
tað er samfelagið sum eigur at
standa fyri øllum, tí tað er
samfelagið, ið hefur rætt og
plíktan at gera alt sít góða at-
gongiligt fyri allar sínar limir,
hvønn eftir sínum forminum. —

At hin socialdemokratiska —
hin kommunistiska — hugsanin;

staturin sum hin stóri, hin ein-
asti arbeidisgevarin, ikki enn er
vorðin, og væl neyvan nakran-
tið verður álvara (Virkelighed),
vita vit; men henda hugsanin
er ikki deyð, og í hvussu er
verður arbeitt tann vegin: við
og við at fáa tær stóru fyrirk-
urnar burtur frá at vera á ein-
staklingsins hondum og yvir til
samvirki. Langt, langt frá er
hetta enn vorðið annað enn eitt
mál at arbeiða imóti, men
mannaættin, sum enn hefur
eina langa livitið fyri sær,
kemur einaferð á hetta mál, um
hon stóðugt hefur tað fyri eyga.

Vit eru so ótolin, vit menn-
iskju, vit duga so illa at siggja,
at lítið gerst í bræði, vit vilja
sjálvi siggja resultatir, úrslit, úr
arbeiði okkara, vit hava so ill
við at lera, at lívið er ævugt.
Men ongantíð mugu vit gloyma,
at hitt „privata initiativ“ er
og verður neyðturviligt, um ikki
all skal stæða og ganga at
grundum.

Úr býráðinum.

Seinasta miðukvöld var fund-
ur, og sum vant var tað mest
smámál, ið fyri vóru. Tó var
húsið fullt, mest fyri at frætla,
hvor ið var settur til arbeidis-
formann. — Tíverri fóru oll
heim aftur snópin, tí einki varð
avgjört — *rikisstýrið* skuldi eftir
lógini „*sanksjónera*“, at ein so-
vorðin maður í tað heila tikið
varð settur!! Okkara býráð er
so sanniliga ein mentað „insti-
tusjón“, ikki so?! Gudarnir
mugu vita, hvat tað hefur loyvi
tí? Nú mátti skjótt verio tíð til
at fingið eina broyting her, so
ikkí skal farast við hvørjum
1... til rikisstýrið, og spyrjast,
um — — — — —

Eitt stórt mál var fyri, um-
sóknin frá tí socialdemokratiska
felaginum í Havn, og sum hefur
verio umrødd, og hefur staðið
in extenso her í blaðnum. —
Henda umsókn var útsprottin
av hugsanini um at fáa nakað
sett í verk til frama fyri fólkið
her, hvar altíð ljóðar um ar-
beidisloysi. Eina sovorðina um-
sókn vóru sendararnir visir í,
at okkara býráð einmælt vildi
støðja við at gera alt, sum big-
ganfrá kundi gerast hesum máli
til frama.

At umsóknin vildi finna vinir
niðri í ríkisdegi og á ríkisráði,
ivaðust teir ikki í — og ivast
ikkí enn. — Men vit fingi til-
gruna, ta hetta mál varð heint
í havnanevndina, og nú gongur
sjón fyri sogn!

Málið varð nú á fundi borið
fram av *Johs. O. Joensen*, og
hann greiddi frá, at nevndin

ikkí kundi viðmæla bygging av
garðinum (»molanum«); tí
nevndin hevði saman við verk-
frøðingi Fisher-Simonsen —
V. B. V. — gjørt uppskot til eitt
framfjór havnavek, og inn í
netta vildi garðurin ikki hóska.
— Eitt annað var, at eina sleipu-
støð fyri skip hovdu við leingi
haft tørv á, og kent sakin av,
tí hon vildi virka, at skip komu
bígur at gerast við — (og so inn
aftur á skúlafrøð at liggja?)
Haraftur imóti hevði tað alls
ongan týðning fyri okkum, at
skip kundu liggja her á vetri. —
Annars meinti hr. Joensen, at
átrokingin av kostnaðinum iva-
leyst ikki var fullgjáð, har
mundi nokk vera gloymt eitt
treytal frammanfyri teim 450.000
— tað hóskaði víst betur.

Poul Niclasen helt tað vera
heilt skeivt av nevndini, soleiðis
sum *Johs. Joensen* greiddi frá,
heint at koyra eina sovorðina
sak frá sær uttan gjørta at fáa
greiði á, hvørjar móguleikar
tað hevði, og hvønn týðning fyri
bý okkara peningaliga sæð, tað
hevði. Hann framhelt, at býráðið
hevði tann plíktan, gjøgnum
samráð við V. B. V. at fáa so
góða greiðu sum móguligt á,
hvat gerast kann og má. —

Sjálvsagt talaði J. Mouritsen
fyri sakini frá okkum, hansara
partamonnum. — Niclasen mælti
til, at málið varð tikið upp-
aftur og beint í nevnd, sum skal
samráðast við verkfrøðingin á
V. B. V. —

Hvussu so verður, stendur
ókunnugt fyri okkara eygu.

Vit hava ikki sjálvir tann
neyðturviliga *sakkunnleika*, men
blaðið stendur sjálvsagt opið
fyri einum og hvørjum, sum
hefur nakað at siga til upplýs-
ing hesum viðvíkjandi. — Og
býráð okkara, fólksins valdu
menn hava ikki loyvi til at vísa
hesa sak frá sær, um hon er
verd at verða framd.

Nýggjársbræv.

Í Porkeri, um nýár 1934.

Árið 1933 er nú farið aftur
um hundraðark. Føroyingar eins
og aðrar tíðir bígva seg nú til
at taka móti tí nýggja árinum.
Hvat ferir hetta nýggja árið
okkum? Ja, tað er ein spurnin-
gur, sum eingin kann svara á.
Mong eru tey, ið nú hava lagt
eyguni saman, sum seinasta
nýár vóru rosk og glæð. —
Hvørt vár fara o. u. 3000 av
okkara raskastu monnum upp
til Sudurlandsins brimbardu
strendur, og tíverri er tað ofta
hent, at hann ið glæður fór
heiman og vónaði ál vinna føði
til seg og síni — hann kom

ikkí aftur. Um hetta er óneyð-
ugt at skriva — hetta er tíverri
allmanna kunnugt. Hervið er
einki at gera. Eitt annað er, at
okkara fiskimenn fáa nógv ov-
lítið fyri teirra stríð og strev.
Seinri verður høvi til at venda
aftur til hesi viðurskipti.

Útiróðurin hefur í vetur givið
nógv ovlítið av sær víða hvar
um landið. Her í bygdini og í
Vági hefur tó verið væl betri
vinna enn nakra aðrastaðni í
Føroyum. Fyri norðan ljóðaði
at fiskiskapurin í Suduroy skuldi
vera so yvirhonds góður; men
tíverri er tað ikki rættliga so.
Her í bygdini hava teir fingið
150 krónur í part í heyst, men
bert teir, ið mest hava fingið,
aðrir hava fingið 100 krónur
ella minni. Væl meir hevði
fingist, um fiskurin varð seldur
við høvðinum sum ísfiskur;
men tíverri vistu okkara fiski-
menn ikki av, at ísfiskur varð
keyptur á Tvoroyri. Í Klakksvík
fingu útróðrarmenn 14 oyru fyri
kg, í Leirvík var prisurin 14
oyru fyri kg av stórum torski
og 12 oyru fyri smáfisk og tilíkt.
Her fingi menn 12 oyru fyri kg
yvirhovur.

Annars er tað at siga, at fiski-
skapurin norðanfjórðs hefur
verið út av lagi ringur, í fleiri
bygdum hefur tann vanligi
veidan verið 2—3—4 krónur í
part um dagin.

Enn hefur veturin verið táur
— undan tikið tveir dagar í
októbir mánað — tessvegna er
seyðurin í góðum standi víða
hvar í landinum. Um jólni tóka
tey á Hogabóli í Salltangará
gularøtur úr teirra urtagarði, og
vóru hesar rotarnar vaksnar í
vetur. Eg gjordist bílsin og vildi
neyvan trúgva, at hetta kundi
bera til. Húsfolkini komu so við
mer oman í urtagarðin, og mátti
eg enn meira undrast yvir at
siggja »stedmoderblomster«,
»morgenfruer«, »bellis«, »aurik-
ler« o.s.fr. standa í fullum blóma.

Summarið var gott, og vænt-
ast kundi, at seyðurin fór at
verða frálíka góður, men lomb-
ini vóru ikki betur enn meðal-
ár. Menn meina, at terrin var
ovmikil, ærnar mjólkaðu tess-
vegna ikki so mikið, sum ann-
ars kundi væntast.

Tað er harmuligt at koma
norður um fjórðin og tala við
menn um landbúnaðin í Føroy-
um. »Vit kunna ikki velta eplir«,
sigur hin meinigi maður, »vit
kunna bert velta til okkara egna
húsbrúk, tí ikki slepst av við
eplini. Hitt privata initiativ
ræður her á landið, tí er skilið
so vorðið; men her um meir
eina aðra ferð.

Ein Suduroyingur, sum ferð-
ast norðan fjórðs, má undrast
yvir, hvussu lagaligt her er at
koma stað úr stað. Har ganga
rutubátar og rutabilar dag út og
dag inn fleiri ferðir um dagin.
Ein heldur seg vera komnan í
onnur lond. »Hitt myrka fast-
landið« er ikki Eysturoyin —
kom til Suduroyar, so skalt tú
siggja myrkur. Vit Porkenningar
eru einassu menn í Suduroy —
undantikið Tvøramonnum og
Vágbingum — sum kunna seta
okkum í eina bíl til og frá »kaj-
ini«. »Posen tog han paa sin
Bag« — og so til gongu, antin
hann fór til Sunnbjar, Fámjins,
Kvalbo, Hovi ella hvar í Sudur-
oy hann ætlaði sær. »O, tað
myrkur!« segði maðurin á sinni,
hann vendi hettuni øvugt —
tað, ið líva skuldi nakkan og
hálsin, var komið niður fyri
eyguni á honum — og tíverri —
tíverri —, at teir menn, ið stýrt
hava í Suduroy, hava allir haft
hettuna øvuga á høvðinum.

Latum okkum vóna, at her
brátt verður annað og betri skil.
Gleðiligt nýár.

J. H. Danbjørg.

Vit hava fingið sent:

Harri blaðstjóri!

Gerio so væl gjøgnum heidr-
aða blað tygara at greiða frá
hesum viðurskiptum:

Sóknarstýrisval skal nú verða
í vetur, og treytirnar eru, at
hann ið ikki vil missa sín væl-
rætt, má hava góldið skatt fyri
1933. —

Nú er tað tíðint so, at ar-
beidsmenn og fiskimenn ikki
fáa so mikið av peningi frá
reidarum og keypmonnum, at
teir fáa rindað skattin, sjálvt
um teir eiga pening tilgæðr. —

Skulu so hesir veljarar missa
teirra valrætt? Er tað ikki nokk
tá slíkir skattaborgarar geva
sóknarstýrinum »transport« uppá
skattin?

Vit meina, at tað er skeivt,
at maður skal missa sín valrætt,
tá hann vil rinda skattin, sjálvt
um hann hefur verið so gheppin
at hava verið í arbeiði hjá ein-
um reidari, ið ekká á knænum.
Tíverri missa fiskimenn tíðint
pening av slíkum ólíkindum. —
Skulu teir so eisini missa síni
borgarlígru rættindi?

Virðiliga
Fleiri veljarar.

At geva nakað svar uppá ein
sovorðan sera týðningamiklan
spurning er ikki lætt hjá okk-
um. Eitt er at siggja sjúkuna
eitt annað er at finna ráð fyri
henni. Samfelagslíkamid er sjúk